

Αρχές αειφορίας και διαχείρισης Βιολογία της Διατήρησης

Ενότητα 7: Μοντέλα Διαχείρισης για
Προστατευόμενες Περιοχές

Καθηγητής Παντής Ιωάννης
Τμήμα Βιολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

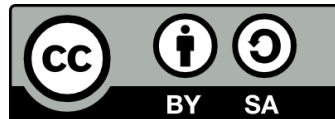

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση» & συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) & από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Μοντέλα Διαχείρισης για Προστατευόμενες Περιοχές

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Διάκριση μοντέλων διαχείρισης.
2. Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης.
3. Υπεύθυνοι για λήψη αποφάσεων & Διοίκηση.

Σκοποί ενότητας

- Να γίνει αναλυτική αναφορά στο τι συνιστά ένα σχέδιο διαχείρισης, ποιες αρχές το διέπουν και σε τι τύπους κατηγοριοποιείται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής, τις γνώσεις για την υπό διαχείριση περιοχή και το ποιοι αναλαμβάνουν τη διαχείριση.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η παρουσίαση βασίζεται σε παρουσίαση στο πλαίσιο μαθήματος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ» των Χαραλαμπόπουλος, Θ., Γεωργιάδης, Χ., Νόστη, Μ.

Διάκριση μοντέλων διαχείρισης

Αποτελούνται από:

- Εφαρμόσιμους μηχανισμούς και στρατηγικές διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.

Έχουν ως σκοπό:

- Εφαρμογή στρατηγικών για την αποτελεσματική προστασία, διατήρηση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών.

Διακρίνονται σε 2 κατηγορίες, ανάλογα:

- Με τις γενικές και ειδικές αρχές στις οποίες βασίζονται
- Με το ποιοι είναι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων και τη διοίκηση.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης- 1

Ανάλογα με τις γενικές & ειδικές αρχές: **Conservation management**

- Διαδικασία για τη διατήρηση ενός είδους ή ενδιαιτήματος σε μια συγκεκριμένη κατάσταση.
- Στοχεύει στην παρακολούθηση, εκπαίδευση ή έρευνα, με αειφορικό τρόπο.
- Αντισταθμίζει την μη ελεγχόμενη διαχειριστική πρακτική εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων.
- Είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχημένη λειτουργία των στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης-

2

Ανάλογα με τις γενικές & ειδικές αρχές:

Adaptive management (Lawson et al., 2003, Lindenmayer et al., 2006, Venter et al., 2008)

Περιλαμβάνει και έχει ως στόχους:

- Παρουσία συστήματος παρακολούθησης και εξέτασης.
  - Διαρκή αύξηση της απαιτούμενης πληροφορίας.
  - Δομημένη, επαναλαμβανόμενη διαδικασία βέλτιστων λήψεων αποφάσεων, με βάση την αποκτηθείσα γνώση.
  - Βελτίωση της μελλοντικής διαχείρισης – μείωση αβεβαιότητας.
- Προϋποθέτει τη συμμετοχή των παρελθόντων, παρόντων και μελλοντικών εμπλεκόμενων.
  - Πρέπει να αποτελεί μια κοινωνική αλλά και επιστημονική διαδικασία.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης-

3

Collaborative management (Gambino R., 2002, Mburu et al., 2003, Jones , 2001, Hovardas et al., 2007, Geneletti et al., 2008)

Συνεργατικό μοντέλο όπου περιλαμβάνει τους αντιπροσώπους των συμβαλλόμενων μερών (π.χ . τοπική κοινωνία, φορείς διαχείρισης) (stakeholders) ώστε:

- να παρέχεται η γνώση και κατανόηση των κινήτρων όσων συμμετέχουν,
- να μην στηρίζεται κανείς στο τι έγινε αλλά να οριστεί τι θα πρέπει να γίνει στο μέλλον και ποιος θα το κάνει,
- να ακολουθηθεί ότι ορίσθηκε,
- να γίνει αξιολόγηση των διαδικασιών και της πορείας τους.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης-

4

Risk management (Bischi et al., 2007, Nautiyal et al., 2007, Sarkar et al., 2008)

Δομημένη προσέγγιση όπου:

- Αξιολογείται το ρίσκο / απειλές (περιβάλλον, άνθρωπος, τεχνολογία, οργανώσεις, πολιτικές).
- Αναπτύσσονται στρατηγικές (μεταφορά ρίσκου σε άλλο τομέα, μείωση της αρνητικής επίδρασης του ρίσκου, αποδοχή μερικών ή όλων των συνεπειών του ρίσκου).
- Μετριασμός του ρίσκου χρησιμοποιώντας διαχειριστικές πηγές (resources).

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης-

5

Restrictive management (Fletcher, 2004, Reid et al., 2005)

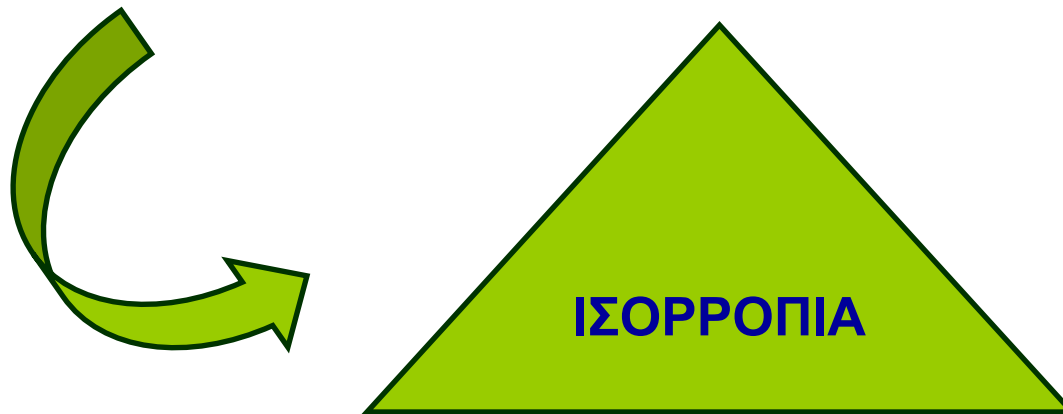
- Καθιερώνονται απαγορεύσεις και περιορισμοί σχεδόν σε κάθε τομέα ανθρώπινης δραστηριότητας και επίδρασης.
- Οι ανθρώπινες δραστηριότητες περιορίζονται στο ελάχιστο δυνατό.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης- 6

Integrative management (Armitage, 1995, Catsadorakis et al., 1997, McClanahan et al., 2005, Papageorgiou et al., 2006, Guénette et al., 2007)

- Περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες ρυθμίσεις και παράγοντες ώστε να τάσσεται υπέρ του περιβάλλοντος.
- Επενδύει ταυτόχρονα υπέρ της κοινωνίας και της οικονομίας.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης-

7

Visitor-impact management (Farrell et al., 2002, Arnberger et al., 2003, Hadwen et al., 2007)

Μοντέλο διαχείρισης που στηρίζεται στην λήψη μέτρων με βάση τον αριθμό επισκεπτών που μπορεί να ανεχθεί μια περιοχή χωρίς να υποβαθμίζεται το περιβάλλον.

Περιλαμβάνει:

- Δείκτες με βάση το προστατευόμενο αντικείμενο .
  - Πλάνο διαχείρισης της πυκνότητας επισκεπτών τόσο ως προς το χώρο όσο και ως προς τον χρόνο.
  - Περιορισμό / καθορισμό επιτρεπτών δραστηριοτήτων.
- *Βοηθάει στην αναγνώριση των παραγόντων που οδηγούν σε ανεπίτρεπτες τουριστικές επιδράσεις και στην επιλογή στρατηγικών πιθανής αντιμετώπισής τους.*

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης-

8

Ecosystem-based management (Frid et al., 2005, Keller et al., 2005)

Αποτελεί μια ολιστική διαχειριστική προσέγγιση που εξετάζει ολόκληρο το οικοσύστημα, συμπεριλαμβάνοντας ως στοιχείο του και τον άνθρωπο.

- Στόχος: Η διατήρηση ενός οικοσυστήματος σε υγιή, παραγωγική και με δυνατότητα αναγέννησης κατάσταση → παροχή υπηρεσιών και αγαθών → αειφορικότητα φυσικών πόρων και υπηρεσιών.
- Επικεντρώνεται σφαιρικά στις επιδράσεις διάφορων τομέων και όχι σε συγκεκριμένο είδος, δραστηριότητα ή ενδιαφέρον.
- Αναγνωρίζει τη σημαντικότητα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των συστημάτων, ειδών και υπηρεσιών.
- Ενσωματώνει οικολογικές, οικονομικές, κοινωνικές και θεσμικές προοπτικές.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης- 9

Natural) Resource management (Blanc-Pamard et al., 2007, Bischi et al., 2007, Nautiyal et al., 2007, Sarkar et al., 2008)

Ορίζεται ως η διαχείριση: Όλων των δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούν, αναπτύσσουν και / ή διατηρούν στοιχεία του αέρα, του νερού, της γης, των φυτών, των ζώων και των μικροοργανισμών, καθώς και τα συστήματα που αυτά σχηματίζουν.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης- 10

Multi-criteria decision-making management (Lahdelma et al., 2002, Himes, 2007)

Αποτελεί διαχειριστική πρακτική που:

- Βασίζεται στην μελέτη των μεθόδων και των διαδικασιών με τις οποίες τα πολλαπλά ασύμβατα κριτήρια ενσωματώνονται στη διαχειριστική πρακτική.
  - Βοηθάει στη συλλογή, αποθήκευση και επεξεργασία της σχετικής πληροφορίας.
-
- Καθιστά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων διαφανή και ανιχνεύσιμη, αποκαλύπτοντας τα βαθύτερα προβλήματα.

Καλύτερη κατανόηση του συστήματος.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης- 11

Spatially explicit management (Claudet et al., 2006, Seijo et al., 2008)

Διαχείριση που:

- Εφαρμόζεται με βάση τη χωρική διάσταση της περιοχής.
- Καθορίζεται από την κατανομή των παραγόντων στο χώρο και το μέγεθός τους.

Αρχές & Τύποι μοντέλων Διαχείρισης- 12

Science-based management (Szaro et al., 2004)

Διαχειριστική προσέγγιση για την άγρια ζωή (wildlife),
βασισμένη σε:

- Επιστημονικά δεδομένα.
- Γνώση.
- Επιστημονική έρευνα.

➤ *Προϋποθέτει τη χρήση κλάδων της επιστήμης (φυσικών και κοινωνικών) για την ανάπτυξη αντικειμενικής πληροφορίας, τεχνικών εργαλείων και στρατηγικών διαχείρισης.*

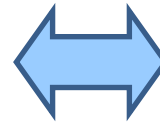

Υπεύθυνοι για λήψη αποφάσεων & Διοίκηση-1

Government Management

Υπεύθυνοι μπορεί να είναι

- Εθνική ή Περιφερειακή Υπηρεσία.
- Τοπική / Δημαρχιακή διακυβέρνηση.
- Εξουσιοδοτημένη (delegated) διαχείριση.

Στη λήψη αποφάσεων μπορεί να συμμετέχουν και άλλοι παράγοντες (stakeholders)

Multistakeholder management

- Collaborative management
- Joint management (υπεύθυνοι είναι διάφοροι παράγοντες (actors) που συμμετέχουν και είναι εξίσου υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων).

Υπεύθυνοι για λήψη αποφάσεων & Διοίκηση-2

Private management

Υπεύθυνοι μπορεί να είναι ιδιωτικά πρόσωπα, όχι κυβερνητικά, όπως:

- Ιδιώτες.
- Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί.
- Κερδοσκοπικές εταιρίες.
- Κανονισμοί:
- Η περιοχή είναι προορισμένη μόνο για διατήρηση.
- Η λήψη αποφάσεων πρέπει να υπακούει σε εφαρμόσιμους νόμους και κανονισμούς κάθε συμφωνίας με τις κυβερνήσεις.

Υπεύθυνοι για λήψη αποφάσεων & Διοίκηση-3

Traditional community management (community-based management)

Υπεύθυνοι μπορεί να είναι:

- Ντόπιοι κάτοικοι.
- Παραδοσιακές τοπικές κοινωνίες.
- Κανονισμοί:
- Η περιοχή είναι προορισμένη μόνο για conservation.
- Η διαχείριση πρέπει να συμφωνεί με τις τοπικές παραδοσιακές και εθνικές πρακτικές.

Βιβλιογραφία-1

- Arnberger A., Hinterberger B. (2003) Visitor monitoring methods for managing public use pressures in the Danube Floodplains National Park, Austria *Journal of Nature Conservation* 11: 260 – 267.
- Armitage D. (1995) An Integrative Methodological Framework for Sustainable Environmental Planning and Management. *Environmental Management* 19(4): 469 – 479.
- Blanc-Pamard C., Ramiarantsoa H.R. (2007) Environmental norms and natural resource management in Betsileo country (Madagascar). *Natures Sciences Sociétés* 15: 253 – 268.
- Bischi G.I., Lamantia F. (2007) Harvesting dynamics in protected and unprotected areas. *Journal of Economic Behavior & Organization* 62: 348 – 370.
- Catsadorakis G., Malakou M. (1997) Conservation and management issues of Prespa National Park. *Hydrobiologia* 351(1-3): 175-196.
- Claudet J., Roussel S., Pelletier D., Rey-Valette H.(2006) Spatial management of near shore coastal areas: The use of Marine Protected Areas (MPAS) in a fisheries management context. *Vie et Milieu* 56(4): 301 – 305.
- Farrell T.A., Marion L.J. (2002) The Protected Area Visitor Impact Management (PAVIM) Framework: A Simplified Process for Making Management Decisions. *Journal of Sustainable Tourism* 10(1): 31 – 51.
- Fletcher K.M. (2004) Taking a risk: Legal challenges and issues for no-take zones. *American Fisheries Society Symposium* 42: 267 – 273.
- Frid C., Paramor O., Scott C. (2005) Ecosystem-based fisheries management: progress in the NE Atlantic. *Marine Policy* 29: 461 – 469.
- Gambino R. (2002) Park policies: A European perspective. *Environments* 30(2): 1-14.
- Geneletti D., van Duren I. (2008) Protected area zoning for conservation and use: A combination of spatial multicriteria and multiobjective evaluation. *Landscape and Urban Planning* 85: 97 – 110.
- Guenette S., Alder J. (2007) Lessons from Marine Protected Areas and Integrated Ocean Management Initiatives in Canada *Coastal Management*, 35: 51 – 78.

Βιβλιογραφία-2

- Hadwen W.L., Hill W., Pickering C.M. (2007) Icons under threat: Why monitoring visitors and their ecological impacts in protected areas matters. *Ecological Management and Restoration* 8(3): 177 – 18.
- Himes A.H. (2007) Performance Indicator Importance in MPA Management Using a Multi-Criteria Approach. *Coastal Management*, 35: 601 – 618.
- Hadwen W.L., Hill W., Pickering C.M. (2008) Linking Visitor Impact Research to Visitor Impact Monitoring in Protected Areas. *Journal of Ecotourism* 7(1): 87–93.
- Hovardas T., Poirazidis K. (2007) Environmental Policy Beliefs of Stakeholders in Protected Area Management. *Environmental Management* 39: 515-525.
- Jones P.J.S. (2001) Marine protected area strategies: issues, divergences and the search for middle ground. *Reviews in Fish Biology and Fisheries* 11: 197 – 216.
- Keller B.D., Causey B.D. (2005) Linkages between the Florida Keys National Marine Sanctuary and the South Florida Ecosystem Restoration Initiative *Ocean & Coastal Management* 48: 869 – 900.
- Lahdelma R., Salminen P., Hokkanen J. (2000) Using Multicriteria Methods in Environmental Planning and Management. *Environmental Management* 26(6): 595 –605.
- Lawson S.R., Manning R.E., Valliere W.A., Wang B. (2003) Proactive monitoring and adaptive management of social carrying capacity in Arches National Park: an application of computer simulation modeling. *Journal of Environmental Management* 68: 305 – 313.
- Lindenmayer D.B., Franklin J.F., Fischer J. (2006) General management principles and a checklist of strategies to guide forest biodiversity conservation. *Biological Conservation* 131: 433 – 445.
- McClanahan T.R., Mwanguni S., Muthiga N.A. (2005) Management of the Kenyan coast. *Ocean & Coastal Management* 48: 901 – 931.
- Mburu J., Birner R., Zeller M. (2003) Relative importance and determinants of landowners' transaction costs in collaborative wildlife management in Kenya: an empirical analysis. *Ecological Economics* 45: 59 – 73.

Βιβλιογραφία-3

- Nautiyal S., Kaechele H. (2007) Adverse impacts of pasture abandonment in Himalayan protected areas: Testing the efficiency of a Natural Resource Management Plan (NRMP) *Environmental Impact Assessment Review* 27: 109 – 125.
- Papageorgiou K., Vogiatzakis I.N. (2006) Nature protection in Greece: an appraisal of the factors shaping integrative conservation and policy effectiveness. *Environmental Science and Policy* 9: 476 – 486.
- Reid S.E., Marion L.J. (2005) . A Comparison of Campfire Impacts and Policies in Seven Protected Areas. *Environmental Management* 36(1): 48 – 58.
- Sarkar U.K., Pathak A.K., Lakra W.S. (2008) Conservation of freshwater fish resources of India: new approaches, assessment and challenges. *Biodiversity Conservation*.
- Seijo J.C., Caddy J.F. (2008) Port location for inshore fleets affects the sustainability of coastal source–sink resources: Implications for spatial management of metapopulations. *Fisheries Research* 91: 336 – 348.
- Szaro R.C., Peterson C.E. (2004) Evolving approaches toward science-based forest management. *Forest Science and Landscape Research* 78(1-2): 9-20.
- Venter F.J., Naiman R.J., Biggs H.C., Pienaar D.J. (2008) The Evolution of Conservation Management Philosophy: Science, Environmental Change and Social.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παντής Ιωάννης.
«Αρχές αειφορίας και διαχείρισης. Βιολογία της διατήρησης. Μοντέλα
Διαχείρισης για Προστατευόμενες Περιοχές». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη
2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS349/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας 7

Επεξεργασία: Λατινόπουλος Διονύσης
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

